

ระเบียบวิธีในการวิจัย

วิธีวิจัย

การศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคมครั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้วิธีศึกษาตามแนวความคิดของ William Lloyd Warner และผู้ร่วมงานของเขา^(๑๙) ที่เคยใช้ศึกษาโครงสร้างชนชั้น (class structure) ในชุมชน ๓ แห่งของสหรัฐอเมริกา คือ การศึกษาที่ Yankee City หรือ Newburyport ในรัฐเมสซาชูเซต ซึ่งเป็นชุมชนแบบเมืองที่มีประชากร ๑๗,๐๐๐ คน การศึกษาในชุมชนที่เรียกว่า Morris หรือ Jonesville ในรัฐอิลลินอยส์ เป็นชุมชนที่มีประชากร ๖,๐๐๐ คน อยู่ห่างจากมหานครชิคาโกไปทางตอนใต้ประมาณ ๒ - ๓ ไมล์ และการศึกษาในเมืองที่อยู่ทางตอนใต้สุดของรัฐที่เรียกว่า Old City อันเป็นเมืองที่มีประชากร ๑๐,๐๐๐ คน ชุมชนทั้งสามแห่งดังกล่าวนี้ มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีบูรณาการรวมหน่วยคืออยู่แล้ว (well-integrated community) มีการขัดแย้งกันภายในชุมชนน้อยมาก และสมาชิกทุก ๆ คนในชุมชนต่างก็รู้จักกันเป็นอย่างดี (๒๐)

การศึกษาในชุมชนสองแห่งคือที่ Yankee City และที่ Old City นั้น ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการศึกษา นอกจากการบันทึกไว้แต่เพียงว่า ผลการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนดังกล่าว ทำให้ทราบว่าบุคคลในชุมชนทั้งสองแห่งใช้หลักเกณฑ์หลาย ๆ อย่างแตกต่างกันในการพิจารณาความเท่าเทียมกัน และความไม่เท่าเทียมกันของบุคคล^(๒๑) ได้แก่หลักเกณฑ์ในเรื่องที่อยู่อาศัย การเข้าเป็นสมาชิกสโมสร

(๑๙) Leonard Broom and Philip Selznick, Sociology, 4th. edition (Tokyo : Maruzen Company, Ltd., 1968) P.165

(๒๐) Reinhard Bendix and Seymour M. Lipset, Class, Status and Power: A Reader in Social Stratification. (The Free Press of Glencoe, Inc., 1953) P.227

(๒๑) Ibid., P. 228

ต่าง ๆ ลักษณะรายได้ การศึกษา ตลอดจนอาชีพของบุคคล ผู้ศึกษาที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ เป็นแนวทางในการพิจารณาการจัดลำดับชั้นของบุคคล ส่วนการศึกษาที่ Jonesville นั้น Warner ได้ปรับปรุงวิธีศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคม เพื่อให้มีความเหมาะสมมากกว่าการศึกษาในชุมชนสองแห่งแรก ด้วยการใช้วิธีศึกษา ๒ อย่างคือ วิธีแรก ใช้ดัชนีลักษณะสถานภาพ (Index of Status Characteristic หรือ I.S.C.) เป็นการศึกษาแบบ Objective approach หมายถึงการใช้ดัชนีที่ประกอบด้วยตัวชี้ (indicator) ต่าง ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ศึกษาในการวัดลำดับชั้น วิธีที่สอง ใช้หลัก "Evaluated Participation" หรือ E.P. เป็นการศึกษาแบบ Subjective approach ซึ่งหมายถึงการศึกษาลักษณะที่บุคคลในชุมชนมองตำแหน่งของตัวเอง หรือมองตัวเองว่าอยู่ในลำดับชั้นใดของสังคม

สำหรับการศึกษาแบบ Objective approach โดยใช้ดัชนีลักษณะสถานภาพ หรือ I.S.C. นั้น ได้วัดลำดับชั้นของบุคคลโดยมีข้อสมมติสำคัญ ๒ ประการคือ^(๒๒)

(๑) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชั้นทางสังคม

(๒) เมื่อใดก็ตามที่นำปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมาใช้จัดลำดับชุมชนแห่งหนึ่ง ชุมชนแห่งนั้นต้องมีระดับชั้นทางสังคมต่าง ๆ กัน Warner ได้ใช้ดัชนีซึ่งประกอบด้วยตัวชี้ (indicator) ของลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic) ๔ อย่าง^(๒๓) เป็นหลักเกณฑ์ในการวัดลำดับชั้นทางสังคม คือ

- (๑) อาชีพ
- (๒) ที่มาของรายได้
- (๓) ชนิดของที่อยู่ (house type)
- (๔) บริเวณที่อยู่อาศัย (dwelling area)

(๒๒) Warner, Meeker and Eells, op.cit; p.39

(๒๓) Ibid; p. 41, pp. 123 - 125

ตัวชี้ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมทั้ง ๔ ประการนี้ Warner ได้ให้น้ำหนักของ "อาชีพ" สูงสุดคือ สี่ ให้น้ำหนัก "ที่มาของรายได้" และ "ชนิดของที่อยู่อาศัย" ใกล้เคียงกัน คือ สาม และให้น้ำหนักของ "บริเวณที่อยู่อาศัย" น้อยที่สุดคือ สอง และได้กำหนดคะแนนของตัวชี้แต่ละตัว ไว้อย่างละ ๗ คะแนน (seven-point scales) โดยให้คะแนนอันดับที่ ๑ เป็นคะแนนสูงสุด เช่น ให้คะแนนอาชีพธุรกิจขนาดใหญ่ หรืออาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพ (profession) เท่ากับ ๑ คะแนน และกำหนดให้อาชีพประเภทแรงงานไร้ฝีมือมีคะแนนเท่ากับ ๗ เป็นต้น คะแนนที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละตัวชี้ นำมาคูณด้วยคะแนนน้ำหนักที่กำหนดไว้สำหรับตัวชี้แต่ละตัว แล้วจึงนำผลคูณมารวมกันจะได้เป็นคะแนนดัชนีลักษณะสถานภาพ^(๒๔) ตัวอย่างเช่น ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งมีคะแนนอาชีพ ที่มาของรายได้ ชนิดของที่อยู่อาศัย และบริเวณที่อยู่อาศัยระดับต่ำสุดเหมือนกันหมด คืออย่างละ ๗ คะแนนตามลำดับ คะแนนดัชนีของผู้ให้สัมภาษณ์คนนี้จะเท่ากับ ๔๔ ดังต่อไปนี้

อาชีพ	=	๗ X ๔	=	๒๘
ที่มาของรายได้	=	๗ X ๓	=	๒๑
ชนิดของบ้าน	=	๗ X ๓	=	๒๑
บริเวณที่อยู่อาศัย	=	๗ X ๒	=	๑๔
		รวม	=	<u>๘๔</u>

Warner ได้คำนวณดัชนีลักษณะสถานภาพ (I.S.C.) ที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และถือว่าดัชนีดังกล่าวนี้เป็นดัชนีของครัวเรือน เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดมีความเป็นอยู่หรือมีสถานภาพทางสังคมแบบเดียวกัน

(๒๔) Kahl and Davis, op. cit., pp. 41 - 42

ส่วนการศึกษาแบบ subjective approach นั้น Warner ได้ใช้หลัก Evaluated Participation ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคในการจัดลำดับ (rate) ๖ ประการ^(๒๕) ตามข้อสมมุติที่ว่า ผู้ที่มีการกระทำกันทางสังคม ในระบบสังคมของชุมชนใดก็ตาม จะประเมินความหมายการเข้ามามีส่วนร่วมของทุก ๆ สิ่งที่อยู่รอบตัวในลักษณะที่เป็นการจัดลำดับชั้นทางสังคม และเป็นการประเมินที่สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ รับรู้ร่วมกัน^(๒๖) การจัดลำดับชั้นของบุคคลด้วยวิธีนี้ ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่ศึกษาว่า มีการแบ่งลำดับชั้นในชุมชนของเขาอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์อะไรบ้างสำหรับพิจารณาการจัดลำดับชั้น และมีครอบครัวใดในชุมชนที่พอจะจัดเข้าอยู่ในลำดับชั้นแต่ละชั้นดังกล่าวนั้น และเขาจัดลำดับตัวของเขาเองให้อยู่ในชั้นใดหลังจากนั้นจึงหาความสอดคล้องจากคำตอบที่ได้รับว่า สมาชิกในชุมชนพิจารณาการจัดลำดับชั้นเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

การศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคมครั้งนี้ ผู้เขียนจะใช้วิธี approach ทั้งสองประเภทตามแนวความคิดของ Warner ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่า ประการแรก การจัดลำดับชั้นทางสังคมที่วัดตามความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในชุมชนที่ศึกษา จะสอดคล้องกับการจัดลำดับชั้นทางสังคมที่วัดด้วยดัชนีทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้ศึกษานำมาใช้หรือไม่ ประการที่สอง เพื่อจะได้อธิบายว่า บุคคลในชุมชนใช้หลักเกณฑ์อะไรบ้างสำหรับพิจารณาลำดับความสูง-ต่ำ ของบุคคลในชุมชน ประการที่สาม ผู้เขียนมีความประสงค์ให้เป็นการศึกษาขั้นทดลองว่า การนำระเบียบวิธีศึกษาของนักวิชาการชาวต่างประเทศ ซึ่งเคยใช้ศึกษาในชุมชนชนบทของเขาเองนั้น มาใช้ศึกษาชุมชนชนบทของประเทศไทยแล้ว จะให้ผลที่พึงพอใจใช้ได้หรือไม่ เพียงใด

(๒๕)

Warner, Meeker and Eells, *op. cit.*, pp.37 - 38

(๒๖)

Ibid; p.35

ในด้านการศึกษาคำยวี้ Subjective approach ผู้เขียนได้ใช้วิธีศึกษาคำยวี้ด้วยการตั้งคำถาม ตามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในข่ายของการศึกษาเกี่ยวกับลำดับชั้นของตัวเอง และของสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนว่ามีลำดับชั้นสูง - ต่ำหรือเท่ากันอย่างไร สมาชิกในชุมชนเหล่านั้น ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการพิจารณาเรื่องนี้ ลักษณะของคำถาม จะเป็นคำถามแบบเปิด (open - ended question) เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

สำหรับการศึกษาคำยวี้ Objective approach นั้น ผู้เขียนได้ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตัวชี้ (indicator) บางตัวที่ Warner เคยใช้ศึกษาในชุมชนของสหรัฐอเมริกา และเปลี่ยนแปลงการให้คะแนนสำหรับตัวชี้แต่ละตัวเสียใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพชุมชนชนบทของไทยมากยิ่งขึ้น

ตัวชี้ตามแนวความคิดของ Warner ที่ยังคงนำมาใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้คือ ตัวชี้ในเรื่อง อาชีพ รายได้ และชนิดของบ้าน ส่วนตัวชี้ในเรื่องบริเวณที่อยู่อาศัย ไม่นำมาศึกษาในครั้งนี้เพราะคนชนบทอาศัยอยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีความคล้ายคลึงกันมาก บริเวณที่อยู่อาศัย จึงไม่อาจวัดลำดับชั้นทางสังคมได้ ตัวชี้ที่จะนำมาศึกษาเพิ่มเติมคือการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพและการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งชี้ให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่ประกอบอาชีพซึ่งสังคมถือว่ามีความเกียรติกวีย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีความเกียรติกวีย่อมประกอบอาชีพแต่ละชนิดมักจะเกี่ยวพันไปถึงระดับการศึกษาของบุคคล ผู้ที่มีการศึกษาสูง ย่อมประกอบอาชีพค่อนข้างดี หรือมีความเกียรติกวีย่อมมีรายได้สูง และมักจะเป็นผู้ที่สมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชน มาขอคำปรึกษาหารือหรือเรื่องราวต่าง ๆ ส่วนบุคคลที่มีการศึกษาน้อย หรือไม่มีการศึกษาเลย ต้องประกอบอาชีพที่ใช้กำลังแรงงานมากและมีรายได้น้อย นอกจากนั้นอาชีพยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการมีทรัพย์สิน หรือสินค้าบริโภคประเภทถาวรไว้ในครอบครอง โดยเฉพาะสังคมชนบท ทรัพย์สินที่สำคัญคือการทำกิน และเนื่องจากอาชีพเป็นที่มาของรายได้ บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ดีมีรายได้สูง ย่อมมีความสามารถในการซื้อที่ดินหรือ

สินค้าประเภทวารไคมากกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพใ้แรงงานและรายไคน้อย สำหรับ
 ตัวชี้ในเรื่งชนิดของบ้านนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ไม่พิจารณาว่าบ้านชนิดใดเป็นบ้านของชน-
 ชั้นสูง ชั้นกลาง หรือชั้นกำ คนชนบทส่วนใหญ่อาจมีบ้านจากการได้รับมรดก หรือได้รับ
 ความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องในเรื่องเงินทอง หรืออนุญาตให้ต่อเติมคานหนึ่งคานไคของ
 บ้านเดิม เป็นที่อยู่อาศัยใหม่ของครอบครัวของตนเอง ความสามารถในการปลูกบ้านใหม่
 หรือการต่อเติมบางส่วนของบ้านเดิม จะตองอาศัยความสามารถในการหารายไคของแต่ละ
 ละบุคคลเป็นหลัก ชนิดของบ้านหรือแบบบ้านจึงไม่มีความสำคัญเท่ากับการมีบ้านหรือที่อยู่
 อาศัยซึ่งจะไคนำมาใ้ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้ ในเรื่งอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น

การศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคมโดยอาศัยวิธี Objective approach
 ในครั้งนี้ จึงใช้ตัวชี้ในเรื่งต่อไปนี้ เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับชั้นของบุคคล

๑. อาชีพ
๒. การศึกษา
๓. ทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์
๔. ทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์
๕. ปริมาณรายไค

ตัวชี้ดังกล่าวนี้จะประกอบเป็น "ดัชนี" ซึ่งจะเรียกว่า "ดัชนีฐานะทาง
 เศรษฐกิจและสังคม" และจะกำหนดคะแนนตัวชี้แต่ละประเภทขึ้น เพื่อหาคะแนนดัชนี
 นี้จะนำมาใ้พิจารณาลำดับชั้นทางสังคมของบุคคลต่อไป

ชุมชนที่ใช้ในการวิจัย

การเลือกเขตวิจัย ได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกชุมชนในตำบลบ้านขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเขตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ตำบลบ้านขยาย เป็นตำบลที่ประกอบด้วยหมู่บ้าน ๕ หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนดังต่อไปนี้

หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน
๑	๔๑
๒	๔๒
๓	๔๒
๔	๓๒
๕	๓๑

ตำบลบ้านขยายตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๕ กิโลเมตร ตามลำแม่น้ำลพบุรีขึ้นไปทางทิศเหนือ แม่น้ำลพบุรี เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านตำบลนี้ ตรงบริเวณส่วนกลางของตำบล มีฝักระวังน้ำออกของแม่น้ำเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านที่ ๑ หมู่บ้านที่ ๒ และหมู่บ้านที่ ๓ ส่วนฝักระวังน้ำตกของแม่น้ำเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของหมู่บ้านที่ ๔ และหมู่บ้านที่ ๕ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของแต่ละ

* ชุมชนหรือ functional community ตามคำนิยามที่สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เคยใช้ หมายถึง อาณาเขตที่สมาชิกทุกคนใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน หรือสถานีอนามัยร่วมกัน และมีการติดต่อระหว่างกันอย่างทั่วถึงเสมอ ๆ อาณาเขตของชุมชนจะกว้างหรือแคบอย่างไร ขึ้นกับลักษณะการใช้ประโยชน์ร่วมกันและการติดต่อระหว่างกันในลักษณะดังกล่าว

หมู่บ้าน กระจายไปตามริมฝั่งทั้งสองข้างของแม่น้ำสายนี้ และมีความหนาแน่นอยู่ทางฝั่งตะวันออก (หมู่บ้านที่ ๑, ๒ และ ๓) มากกว่าทางฝั่งตะวันตก (หมู่บ้านที่ ๔ และ ๕)

เขตตำบลทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำลพบุรีมี วัด โรงเรียน (เปิดสอนถึงชั้นประถมปีที่ ๗) และสถานีอนามัยชั้นสอง ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นเขตติดต่อของหมู่บ้านที่ ๒ และหมู่บ้านที่ ๓ ของตำบล โรงเรียน และสถานีอนามัยตั้งอยู่ในเขตของวัด (วัดจอมเกศ) เหตุนี้บริเวณวัดจึงเป็นศูนย์กลาง การติดต่อระหว่างกันของคนในตำบล โดยเฉพาะคนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ ๒ และ หมู่บ้านที่ ๓ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ใกล้เคียงประโยชน์จากวัด (การทำบุญเป็นประจำ) โรงเรียน (การส่งเด็กเข้าไปเรียน) และสถานีอนามัยมากที่สุด ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ไคแก่หมู่บ้านที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่ฝั่งเดียวกับหมู่บ้านที่ ๒ และ ๓ และหมู่บ้านที่ ๔ และ ๕ ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำลพบุรี ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากวัดและโรงเรียนในเขตของตำบลอื่น ๆ ซึ่งอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยของแต่ละบุคคลมากกว่าวัดและโรงเรียนในเขตตำบลเดียวกัน นอกจากจะมีการประชุมชาวบ้านทั้งตำบล ชาวบ้านทุกหมู่บ้านจึงจะมารวมกันที่วัดในตำบลบ้านขยาย

ตามคำนิยามเกี่ยวกับชุมชน ของสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมู่บ้านที่ ๒ และหมู่บ้านที่ ๓ จึงมีลักษณะเป็นชุมชนเดียวกัน ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๓๔ ครัวเรือน

เนื่องจากจุดประสงค์สำคัญของการศึกษาการจักล้าด้วยชั้นทางสังคมครั้งนี้ คือการนำระเบียบวิธีวิจัยของชาวต่างประเทศมาทดลองใช้กับสังคมไทย การเลือกชุมชนที่จะใช้เป็นเขตการวิจัย จึงต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่มาจากข้อจำกัดของระเบียบวิธีวิจัยที่ได้นำมาใช้ คือหลักเกณฑ์ในเรื่องความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน ชุมชนที่จะใช้เป็นเขตการวิจัยจะต้องมีสมาชิกที่รู้จักกันอย่างทั่วถึง จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าชุมชนบ้านขยาย (หมู่บ้านที่ ๒ และ ๓) ซึ่งมีครัวเรือนทั้งสิ้นจำนวน ๑๓๔ ครัวเรือนนั้น ปรากฏว่าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตตอนต้นของหมู่บ้านที่ ๒ และครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตตอนปลาย

ของหมู่บ้านที่ ๓ เป็นครัวเรือนที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านขยายไม่ค่อยรู้จัก ดังนั้น การศึกษาเรื่องนี้จึงได้ตัดครัวเรือน* ดังกล่าวออกไป จึงเหลือจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนที่จะใช้เป็นเขตการวิจัย ๑๐๗ ครัวเรือน ซึ่งมีบ้านเรือนติดต่อกันกระจายไปตามฝั่งแม่น้ำ โดยมีวัด โรงเรียน และสถานีอนามัยตั้งอยู่ตรงบริเวณส่วนกลางของชุมชน

จากการศึกษาด้วยวิธี Participant Observation ของผู้ศึกษาเอง ก่อนจะทำการศึกษาเรื่องนี้ และจากการทดสอบ (pretest) แบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคม ได้พบว่า บุคคลที่จะได้รับการจัดลำดับ จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนมักจะเป็นผู้ที่เกิดในท้องถิ่นหรือเป็นคนมาจากที่อื่น (โดยการแต่งงานกับคนในชุมชน) แต่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลานาน จนเป็นที่รู้จักของคนอื่น ๆ และยังจัดลำดับให้กับบุคคลที่เป็นภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนคนอื่น ๆ ซึ่งเคยเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนมาก่อน (เช่นหญิงสูงอายุที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งอยู่ในครัวเรือนของลูกเขยซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือนในปัจจุบัน) นับว่าเป็นลำดับชั้นของบุคคลแต่ละคนโดยเฉพาะ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้เน้นในเรื่องการเปรียบเทียบระเบียบวิธีที่ใช้ศึกษาการจัดลำดับชั้นของชุมชน จึงไม่ได้ศึกษาต่อไปว่าลำดับชั้นของสมาชิกแต่ละคนในครัวเรือน (เช่น สามี - ภรรยา หรือญาติสูงอายุ) จะมีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

ดังนั้นในการศึกษารั้งนี้หน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) จึงใช้บุคคลแทนครัวเรือน ได้แก่หัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่เกิดในชุมชนนี้ หรืออาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้เป็นเวลานาน กรณีที่ทั้งหัวหน้าครัวเรือน หรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนเกิดในชุมชนบ้านขยายหรืออาศัยอยู่มานานเหมือนกัน ก็จะสัมภาษณ์คนใดคนหนึ่งในสองคนเพียงคนเดียว ดังนั้นครัวเรือนที่อยู่ในชุมชนทั้งสิ้น ๑๐๗ ครัวเรือน

* การตัดครัวเรือนใดออกได้อาศัยการสอบถามหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว เกี่ยวกับการรู้จักระหว่างกันมีมากน้อยเพียงใด

จะมีผู้ให้สัมภาษณ์ ๑ คน ซึ่งอาจจะป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนก็ได้เป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษาครั้งนี้

อย่างไรก็ดีตัวอย่างที่เลือกมา ๑๐๗ ราย ในชุมชนบ้านชายนี้นี้ แม่จะรู้จักกันอย่างทั่วถึงตลอดทั้งชุมชน แต่เมื่อทดลองศึกษาการจึลค่าดัชนัแบบ Reputational approach คือให้แต่ละคนจึลค่าดัชนัคนที่อยู่ในครัวเรือนอื่น ๆ กลับปรากฏว่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถประเมินค่าดัชนัระหว่างกัน ได้ครบทั้ง ๑๐๗ ราย ทั้งนี้เพราะลักษณะการรู้จักกันเป็นแต่เพียงรู้ว่าใครตั้งบ้านเรือนอยุส่วนไหนของชุมชนเท่านั้น การศึกษาในส่วนนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้ ต้องเลือกหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่รู้จักระหว่างกันเองเป็นอย่างดี และรู้ไปถึงฐานะความเป็นอยู่มากพอที่จะประเมินได้ว่า ใครควรจะจึลอยู่ในลำดับชั้นใดของชุมชน

วิธีเลือกหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่จะนำมาใช้เป็นตัวอย่างเพื่อใช้ศึกษาการจึลค่าดัชนัทางสังคม โดยวิธีการแสดงความเห็นในการจึลค่าดัชนันั้น ได้กระทำโดยการสอบถามบุคคลในชุมชนว่ามีใครบ้างที่แต่ละคนรู้จัก ผลจากการสอบถามดังกล่าวจึงได้หัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่ใช้เป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษาด้วยวิธีนี้ จำนวน ๓๕ ราย จากจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๗ ราย หรือ ๑๐๗ ครัวเรือน (แต่ละครัวเรือนจะมีสมาชิกเพียง ๑ รายเป็นตัวอย่างในการศึกษา)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาการจึลค่าดัชนัทางสังคมครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ขอความต่าง ๆ ในแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วยวิธี Objective approach ประกอบด้วยข้อความที่จะใช้ในการสร้างดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. ระดับการศึกษา
๒. อาชีพ
๓. ทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์
๔. ทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์
๕. รายได้

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วยวิธี Subjective approach ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่อง การจัดลำดับชั้นของตนเอง และของคนอื่นในชุมชนที่ศึกษา รวมทั้งคำถามที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้พิจารณาลำดับชั้นของบุคคล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้วิธีออกวิจัยสนาม (Field Work) ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๕ กุมภาพันธ์ และระหว่างวันที่ ๖ - ๘ เมษายน ๒๕๑๖ โดยมีอาจารย์จากแผนกสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน ๓ คน พร้อมด้วยนักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอีก ๓ คน เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ และได้รับการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเป็นอย่างดี ก่อนการเก็บข้อมูลได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (pretest) เพื่อหาข้อบกพร่องต่าง ๆ หลังจากการแก้ไขแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงออกไปเก็บ

ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนตามแบบสอบถามที่สร้างไว้

เนื่องจากแบบสอบถามประกอบด้วยข้อความ ๒ ลักษณะดังกล่าวมาแล้ว การรวบรวมข้อมูลในสนามจึงต้องทำ ๒ ระยะ คือ ระยะแรก รวบรวมข้อมูลในส่วนที่เป็น Objective approach และในส่วนที่เป็น Subjective approach บางเรื่อง เช่น หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดลำดับชั้น เป็นต้น เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากส่วนที่เป็น Objective approach มาหาคะแนนดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะได้อใช้เป็นคะแนนสำหรับจัดลำดับชั้นทางสังคมของสมาชิกในชุมชนที่ศึกษา หลังจากได้ลักษณะการจัดลำดับชั้นทางสังคมจากดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว จึงเก็บรวบรวมข้อมูลในสนามระยะที่สอง ในส่วนที่เป็น Subjective approach ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาลำดับชั้นของบุคคล โดยนำรายชื่อของผู้ที่จัดอยู่ในลำดับชั้นทุกชั้น ตามดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ไปสอบถามบุคคลในกลุ่มนั้นด้วยตนเองว่า แต่ละคนจัดลำดับตัวเองและบุคคลอื่น ๆ ไว้ในระดับชั้นใด ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมในระยะที่ ๒ นี้ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของข้อมูลที่รวบรวมมาไว้ทั้งหมด ซึ่งได้นำมาใช้พิจารณาว่า การนำระเบียบวิธีวิจัยของนักวิชาการชาวต่างประเทศมาใช้กับสังคมไทยแล้วให้ผลอย่างไร ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายการศึกษาไว้ในตอนต้น

ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ "บุคคล" เป็นหน่วยในการวิเคราะห์หรือเป็นตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนคนใดคนหนึ่ง ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา ในเรื่อง การศึกษาและอาชีพ จะเป็นลักษณะของตัวอย่างแต่ละรายโดยตรง ส่วนลักษณะที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน

และรายได้ จะเป็นลักษณะของครัวเรือน เนื่องจากตัวอย่างแต่ละรายได้แยกการ
กินอยู่ออกจากสมาชิกในครัวเรือนคนอื่น ๆ

จากจำนวนตัวอย่างในชุมชนบ้านขยายที่นำมาใช้ศึกษาเรื่องนี้ซึ่งมีทั้งสิ้น
๑๐๗ รายนั้น ลักษณะทั่ว ๆ ไปของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน
ที่สำคัญอาจพิจารณาได้ดังนี้

เพศและอายุ จากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๐๗ ราย มีตัวอย่างที่เป็นเพศชาย
ร้อยละ ๕๕ เพศหญิงร้อยละ ๔๑ หัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนที่
เป็นตัวอย่างทั้งหมดนี้ ปรากฏว่า ร้อยละ ๒๕.๒ มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๒๔.๓
มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๒๒.๔ มีอายุ ๕๑ - ๖๐ ปี ร้อยละ ๒๐.๖ มีอายุตั้งแต่
๖๐ ปีขึ้นไป ส่วนที่เหลือร้อยละ ๓.๕ มีอายุ ๒๑ - ๓๐ ปี (ตารางที่ ๑)

ระดับการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา
จนถึงชั้นประถมศึกษา ๖ ซึ่งมีร้อยละ ๕๓.๓ จากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๐๗ ราย ส่วนผู้ที่
เรียนจบการศึกษาระดับอื่น ๆ มีดังนี้ ร้อยละ ๒๒.๔ เป็นผู้ที่มีความรู้พออ่านออก เขียน
ได้ และเป็นผู้ที่มีการศึกษาไม่ถึงชั้นประถมศึกษา ๔ ร้อยละ ๑๓.๑ เป็นผู้ที่ไม่รู้อะไร
ร้อยละ ๕.๖ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ร้อยละ ๓.๓ เรียน
จบชั้นประถมศึกษา ๗ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมีเพียงร้อยละ ๑.๔ ที่เรียนจบชั้นสูงกว่า
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ขึ้นไป (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๑ อัตราส่วนรอยของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มอายุ

๓๑

กลุ่มอายุ	อัตราส่วนรอย
๒๑ - ๓๐ ปี	๓.๕ (๘)
๓๑ - ๔๐ ปี	๒๕.๒ (๒๓)
๔๑ - ๕๐ ปี	๒๔.๓ (๒๖)
๕๑ - ๖๐ ปี	๒๒.๔ (๒๔)
ตั้งแต่ ๖๐ ปี ขึ้นไป	๒๐.๖ (๒๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๓)

ตารางที่ ๒ อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามระดับ
การศึกษา

ระดับการศึกษา	อัตราส่วนร้อยละ
ไม่รหนังสือ	๑๓.๑ (๑๔)
อ่านออกเขียนได้	๒๒.๔ (๒๔)
เรียนจบชั้น ป.๔ - ป.๖	๕๓.๓ (๕๓)
เรียนจบชั้น ป.๗ - มศ.๒	๓.๗ (๔)
เรียนจบชั้น มศ.๓ - มศ.๔	๕.๖ (๖)
เรียนจบตั้งแต่นั้น มศ.๕ ขึ้นไป	๑.๙ (๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๗)

การประกอบอาชีพ จากการศึกษาพบว่าอาชีพหลักของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีมากที่สุดคืออาชีพ ทำนา ทำอู่ ซึ่งได้จัดเขาเป็นอาชีพประเภทส่วนตัว ผู้ที่ประกอบอาชีพประเภทนี้มีร้อยละ ๕๗.๕ อันดับรองลงมาคือผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีร้อยละ ๒๖.๑ ส่วนการประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ได้แก่อาชีพรับราชการ ซึ่งมีผู้รับราชการ

ในตำแหน่งตั้งแต่นั้นขึ้นไปร้อยละ ๔.๖ ผู้ที่รับราชการในตำแหน่งต่ำกว่าชั้นตรี
ลงมา มีร้อยละ ๘.๖ และจากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด ๑๐๗ ราย มี ๓ ราย หรือ
ร้อยละ ๒.๘ เป็นผู้ที่มิได้ประกอบอาชีพใด ๆ เป็นผู้ที่ได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากบุตร
หรือญาติใกล้ชิด (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามลักษณะการประกอบอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	อัตราส่วนร้อยละ
อาชีพที่ใ้ช้สมองและมีตำแหน่งราชการ	
- ตั้งแต่นั้นขึ้นไป	๔.๖ (๕)
- ตั้งแต่นั้นลงมา	๘.๖ (๘)
อาชีพส่วนตัว (ทวนู ทำอิฐ ค้าขาย และเป็นช่างไม้ หรือค้คเย็บ เสื้อผ้า)	๘๗.๘ (๖๒)
อาชีพรับจ้าง	๒๖.๑ (๒๘)
อาชีพไม่แน่นอนหรือว่างงาน	๒.๘ (๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๗)

ขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของ ประมาณ ๓ ใน ๔ หรือร้อยละ ๘๓.๘ ของผู้ให้
สัมภาษณ์ หรือจำนวนตัวอย่างทั้งหมดไม่มีที่ดินของตนเอง ข้อมูลในตารางที่ ๔ แสดงให้
เห็นว่า ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินขนาดต่าง ๆ นั้นเป็นเจ้าของที่ดินขนาดต่ำกว่า ๑๐ ไร่
จำนวนมากที่สุดคือร้อยละ ๘.๘ เป็นเจ้าของที่ดินขนาดระหว่าง ๑๑ - ๒๐ ไร่ มีร้อยละ
๘.๕ เป็นเจ้าของที่ดินขนาดระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ไร่ มีร้อยละ ๓.๗ เป็นเจ้าของที่ดิน

ขนาดระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ไร่ มีร้อยละ ๑.๘ ส่วนผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินขนาดระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ไร่ และระหว่าง ๕๑ - ๘๐ ไร่ มีเพียงอย่างเดียว ๑ ราย หรือร้อยละ ๐.๘ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๑.๘ หรือ ๒ รายที่เป็นเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ที่สุดคือมากกว่า ๒๐๐ ไร่

ตารางที่ ๔ อัตราส่วนร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของ

ขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของ	อัตราส่วนร้อยละ
ไม่มีที่ดิน	๗๓.๘ (๗๘)
น้อยกว่า ๑๐ ไร่	๘.๘ (๑๐)
๑๑ - ๒๐ ไร่	๗.๕ (๘)
๒๑ - ๓๐ ไร่	๓.๗ (๔)
๓๑ - ๔๐ ไร่	๑.๘ (๒)
๔๑ - ๕๐ ไร่	๐.๘ (๑)
๕๑ - ๖๐ ไร่	-
๖๑ - ๗๐ ไร่	-
๗๑ - ๘๐ ไร่	๐.๘ (๑)
ตั้งแต่ ๒๐๐ ไร่ ขึ้นไป	๑.๘ (๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๐๗)

การให้คะแนน

ก่อนที่จะพิจารณาดังการให้คะแนนตัวชี้แต่ละตัว ที่ใช้วัดลำดับชั้นทางสังคมของบุคคล ผู้ศึกษาได้พิจารณาดังความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน เกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่จะจัดอยู่ในลำดับชั้นต่าง ๆ ในชุมชนที่ศึกษา เพื่อประกอบเป็นแนวทางในการกำหนดคะแนนสูงสุดของตัวชี้ที่ใช้สำหรับการศึกษารุ่นนี้ ดังต่อไปนี้

จากการสอบถามความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนเกี่ยวกับลักษณะของคนที่อยู่ในลำดับชั้นต่าง ๆ ของชุมชน พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องฐานะความเป็นอยู่ของบุคคลในการพิจารณาลำดับชั้น บุคคลที่มีฐานะความเป็นอยู่จัดอยู่ในชั้นดี ปานกลาง และต่ำ จะถือว่าบุคคลคนนั้นอยู่ในลำดับชั้นสูง กลาง และต่ำไปควย ลักษณะของ "ฐานะความเป็นอยู่" นั้น พิจารณาได้จาก การประกอบอาชีพ การเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูก หรือการศึกษาเป็นสำคัญ บุคคลที่มีการศึกษาสูงในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้ประจำแน่นอน (เช่น อาชีพครู เป็นต้น) ชาวบ้านถือว่า เป็นผู้จัดอยู่ในลำดับชั้นสูง และถ้ายังมีที่ดินเป็นของตัวเอง มีรายได้จากการให้เช่าที่ดิน หรือมีรายได้จากการทำน้อีกทางหนึ่งควยแล้ว ก็ยิ่งได้รับยกย่องให้เป็นผู้ที่อยู่ในลำดับชั้นสูงอย่างไม่มีข้อสงสัย ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดที่ได้รับการศึกษาสูง หรือ/และประกอบอาชีพรับราชการถูกจัดอยู่ในลำดับชั้นต่ำกว่าชั้นกลางลงมาเลย สำหรับงานแบบใช้วิชาชีพ หรือฝีมือชั้นสูง ไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในหมู่บ้านที่ศึกษา ดังนั้น การรับราชการจึงเป็นลักษณะอาชีพประเภทเดียวที่ได้รับยกย่องนับถือจากชาวบ้าน

อนึ่ง การพิจารณาฐานะความเป็นอยู่ของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนบ้านขยาย ไม่ได้พิจารณาฐานะ สูง กลาง หรือต่ำ จาก

ลักษณะของรายได้บางอย่างเดี่ยว แต่จะพิจารณาจากที่มาของรายได้ (source of income) เป็นสำคัญ คนที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่จัดอยู่ในระดับสูงของชุมชน อาจมีรายได้สูงจากการให้เช่าที่ดินขนาดใหญ่ หรือมีรายได้สูงจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องใช้ความรู้สูง อาชีพส่วนตัวแต่กิจการที่ทำมีขนาดใหญ่ ก็ถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในลำดับชั้นสูงได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ขอแนะว่า บุคคลเหล่านี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีศีลธรรม ถ้าใครมีรายได้สูงจากการลักขโมย หรือปล้นสะดม (ไม่มีในชุมชนที่ศึกษา) จะไม่ถือว่าเป็นบุคคลคนนั้นเป็นคนในลำดับชั้นสูง

สำหรับการให้คะแนนสูงต่ำของตัวชี้แต่ละตัวที่ประกอบเป็นดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้กำหนดตามแนวความคิดของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณห์นิทานนท์^(๒๗) โดยให้คะแนนตัวชี้ในเรื่อง อาชีพ การศึกษา และอสังหาริมทรัพย์ ไว้อย่างสูงที่สุดเท่ากับ ๓ คะแนนเท่ากัน และให้คะแนนตัวชี้ในเรื่องรายได้ และสังหาริมทรัพย์ไว้อย่างสูงที่สุดเท่ากับ ๒ คะแนนเท่ากัน ส่วนการให้คะแนนสูงต่ำสำหรับแต่ละรายการของตัวชี้แต่ละตัว จะให้คะแนนเฉพาะรายการที่มีอยู่ในชุมชนที่ศึกษาเท่านั้น เช่น รายการต่าง ๆ ของตัวชี้ในเรื่องการศึกษา จะเป็นรายการเกี่ยวกับเรื่องระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีในชุมชนแห่งนี้ มีแต่ผู้ที่เรียนหนังสือจากโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรมวิสามัญศึกษา หรือกรมอาชีวศึกษา ไม่มีผู้ที่จบจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมเลย หรือการจำแนกรายการย่อยของอสังหาริมทรัพย์จะใช้หลักการเดียวกัน คือจำแนกตามลักษณะที่ปรากฏอยู่ในชุมชนที่ศึกษา ดังนั้นเป็นต้น การให้คะแนนสูงต่ำในแต่ละรายการของตัวชี้แต่ละตัวที่ใช้ศึกษาครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

(๒๗)

Serin, Punnahitanond, Student Riots: An Empirical Study of Juvenile Delinquency in Bangkok Thailand. (Unpublished Dissertation : Indiana University, 1971) P.109

คะแนนอาชีพ

(๑) อาชีพที่ใ้ช้สมองและมีตำแหน่งทางราชการตั้งแต่ชั้นตรีขึ้นไป ให้ ๓ คะแนน ถ้ามีตำแหน่งทางราชการต่ำกว่าชั้นตรีลงมาให้ ๒ ^๑/_๒ คะแนน แต่ถ้ามียศได้พิเศษค่อนข้างมากหรือมากให้ ๓ คะแนน

(๒) อาชีพส่วนตัวใช้ความชำนาญให้ ๒ คะแนน แต่ถ้ามียศได้มากให้ ๒ ^๑/_๒ คะแนน

(๓) อาชีพส่วนตัว เช่น ทำนา ทำอิฐ หรือค้าขายให้ ๒ คะแนน ถ้ามีเครื่องทุนแรงหรือลักษณะงานที่ทำมีขนาดใหญ่ (large scale) หรือมีอาชีพให้เขาที่ดินเพื่อทำนา หรือให้เขาเครื่องทุนแรงให้ ๒ ^๑/_๒ คะแนน

(๔) อาชีพทำงานรับจ้างประเภทต่าง ๆ ให้ ๑ คะแนน

(๕) อาชีพไม่แน่นอนหรือว่างงานให้ ๐ คะแนน

คะแนนการศึกษา ได้กำหนดคะแนนการศึกษาแต่ละระดับเรียงตามลำดับ

จากระดับการศึกษาสูงไปยังระดับการศึกษากำดั่งต่อไปนี้

(๑) ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ขึ้นไปให้ ๓ คะแนน

(๒) ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จนถึงจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ให้ ๒ ^๑/_๒ คะแนน

(๓) ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จนถึงจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ให้ ๒ คะแนน

(๔) ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ให้ ๑ ^๑/_๒ คะแนน

(๕) ผู้ที่จบการศึกษากว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ลงมาจนถึงอ่านออกเขียนได้ ให้ ๑ คะแนน

(๖) ผู้ที่ไม่รู้หนังสือเลยให้ ๐ คะแนน

คะแนนอสังหาริมทรัพย์ ลักษณะการเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ของ
ชาวบ้านที่ศึกษาวินิจฉัย สามารถจำแนกออกได้ ๔ ประเภทดังนี้

ประเภทที่ ๑ การเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูก ที่ดินปลูกบ้าน และบ้าน

ประเภทที่ ๒ การเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกและบ้าน หรือการเป็น
เจ้าของที่ดินเพาะปลูก และที่ดินปลูกบ้าน (มักเป็น
ครัวเรือนคั้งใหม่ไม่มีบ้านของตนเอง ยังคงอาศัยอยู่กับ
พ่อแม่หรือญาติ)

ประเภทที่ ๓ การเป็นเจ้าของบ้านพร้อมทั้งที่ดินปลูกบ้าน หรือการเป็น
เจ้าของที่ดินเพาะปลูกแต่เพียงอย่างเดียว

ประเภทที่ ๔ การเป็นเจ้าของเฉพาะบ้านอย่างเดียว (อาศัยที่ดินปลูก
บ้านของคนอื่น) หรือการมีที่อยู่อาศัยแบบเรือนแพ

ประเภทที่ ๕ ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินประเภทนี้เลย

การให้คะแนนสำหรับประเภทที่ ๑ ถ้าเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกตั้งแต่
๒๐๐ ไร่ขึ้นไป ให้ ๓ คะแนน ถ้าเป็นเจ้าของที่ดินลักษณะนี้น้อยกว่า ๒๐๐ ไร่ แต่
ไม่ต่ำกว่า ๕๐ ไร่ ให้ ๒ คะแนน และถ้าเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกน้อยกว่า ๕๐ ไร่
ลงมาให้ ๑ คะแนน

ประเภทที่ ๒ ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูก และบ้าน ที่ดินเพาะปลูกมี
ขนาดต่ำกว่า ๕๐ ไร่ลงมาให้ ๑ คะแนน

ประเภทที่ ๓ ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินปลูกบ้านและบ้าน หรือผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดิน
เพาะปลูกมีขนาดต่ำกว่า ๕๐ ไร่ลงมาแต่เพียงอย่างเดียว ไม่มีบ้านและที่ดินปลูกบ้าน
(อาศัยคนอื่นอยู่) ให้ ๑ คะแนน

ประเภทที่ ๔ ผู้ที่เป็นเจ้าของเฉพาะบ้าน หรือเรือนแพให้ ๑ คะแนน

ประเภทที่ ๕ ผู้ที่ไม่มีทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์เลย ให้ ๐ คะแนน

คะแนนสิ่งห้ามทรัพย์สิน การให้คะแนนทรัพย์สินประเภทนี้ ได้พิจารณาจาก
ลักษณะการมีทรัพย์สินไว้ในครอบครอง กล่าวคือ จากจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด
๑๐๗ ราย มีสิ่งห้ามทรัพย์สินไว้ในครอบครอง ตามการกระจายความถี่ดังต่อไปนี้

๑. รถแทรกเตอร์	๑	ราย
๒. รถยนต์สองแถว	๑	ราย
๓. แหวน้ำ	๒	ราย
๔. เครื่องสูบน้ำ	๖	ราย
๕. เรือคัตเครื่องยนต์	๑๑	ราย
๖. รถจักรยาน	๑๓	ราย
๗. ทัศนียภาพจัดวิเศษ	๑๕	ราย
๘. จักรเย็บผ้า	๑๖	ราย
๙. นาฬิกาแขวน	๒๐	ราย
๑๐. สวมเข็ม	๔๗	ราย
๑๑. เรือไม้คัตเครื่องยนต์	๖๗	ราย
๑๒. วิทยุทรานซิสเตอร์	๘๗	ราย

สิ่งห้ามทรัพย์สินที่มีความถี่น้อยจะได้คะแนนสูง เพราะเป็นสิ่งที่คนมีกันน้อยมาก
และเป็นสิ่งของที่มีราคาแพงหรือค่อนข้างแพง คนทั่วไปไม่สามารถจะซื้อหามาได้ นอก
จากผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น

ก่อนที่จะกำหนดคะแนนสิ่งห้ามทรัพย์สินสำหรับแต่ละรายการ ได้แบ่งสิ่ง
ห้ามทรัพย์สินทั้ง ๑๒ รายการข้างต้นออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑

๑. รถแทรกเตอร์
๒. รถยนต์สองแถว
๓. แท่งน้ำ
๔. เครื่องสูบน้ำ
๕. เรือตักเครื่องยนต์

ตัวอย่างที่มีรถแทรกเตอร์จะได้ ๒ คะแนน ถ้ามีรายการที่ ๒ หรือรายการที่ ๓ เพียงรายการเดียวได้ ๑ คะแนน ถ้ามีตั้งแต่ ๒ รายการขึ้นไปได้ ๒ คะแนน ถ้ามีรายการที่ ๔ หรือรายการที่ ๕ เพียงรายการเดียวจะได้ ๑ คะแนน

กลุ่มที่ ๒

๑. รถจักรยาน
๒. ทดคยากำจัดวัชพืช
๓. จักรเย็บผ้า
๔. นาฬิกาแขวน

ตัวอย่างที่มีทรัพย์สินตามกลุ่มที่ ๒ ตั้งแต่ ๒ รายการขึ้นไปจะได้ ๑ คะแนน ถ้ามีอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงรายการเดียวได้ ๐ คะแนน

กลุ่มที่ ๓

๑. สวมหมวก
๒. เรือไม้ตักเครื่องยนต์
๓. วิทยุทรานซิสเตอร์

ตัวอย่างที่มีทรัพย์สินในกลุ่มนี้ตั้งแต่ ๒ รายการขึ้นไปได้ ๑ คะแนน ถ้ามีเพียงรายการเดียวหรือไม่มีเลยได้ ๐ คะแนน

คะแนนรายได้ การให้คะแนนลักษณะรายได้ ได้กำหนดคะแนนสูงสุด
สำหรับตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุดในหมู่บ้านเป็นหลัก และให้คะแนนอันดับรองลงมา
สำหรับตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำลงมาตามลำดับ

ลักษณะรายได้ของตัวอย่างที่ศึกษาทั้งสิ้น ๑๐๗ รายนี้ มีการกระจายความถี่
ในเรื่องรายได้ดังต่อไปนี้

รายได้ต่อปี	จำนวนตัวอย่าง
ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท	๓๔
๓,๐๐๐ - ๔,๙๙๙ บาท	๕๕
๑๐,๐๐๐ - ๑๘,๙๙๙ บาท	๑๒
๑๙,๐๐๐ - ๒๙,๙๙๙ บาท	๓
ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป	๓

ตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปจะมีให้ ๒ คะแนน มีรายได้
ตั้งแต่ ๑๙,๐๐๐ - ๒๙,๙๙๙ บาทต่อปี ได้ ๑ คะแนน รายได้ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ -
๑๘,๙๙๙ บาทต่อปี ได้ ๑ คะแนน รายได้ตั้งแต่ ๓,๐๐๐ - ๔,๙๙๙ บาท ต่อปีได้
๒ คะแนน และผู้มีรายได้น้อยกว่า ๓,๐๐๐ บาทต่อปีจะได้ ๐ คะแนน